Otázka: Závazkové právo v novém Občanském zákoníku

Předmět: Společenské vědy, Právo

Přidal(a): Tessa

Je soubor právních norem o závazkových vztazích.

Účastníci občanskoprávních závazkových vztahů jsou jen **FO a PO** a dále **osoby tuzemské i zahraniční.**

Nejčastějším závazkovým vztahem jsou **smlouvy.**

Pod nadpisem Smlouva určuje nový občanský zákoník (NOZ), že smlouva je uzavřena, jakmile si strany ujednaly její obsah. Smlouvou projevují strany vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy.

NOZ: Staré smlouvy se řídí stále starou úpravou zákonů, pokud se strany nedohodnou jinak.

Druhy smluv

Pojmenované

- mají uzákoněný název (např. kupní, darovací, nájemní, směnná, přepravní, apod.)

Atypické (nepojmenované)

Např. smlouvy, jimiž je sjednáno právo zpětné koupě, opční právo, smlouvu o kauci, smlouvu o spolupráci atp.

- je odrazem zásady autonomie vůle, která umožňuje, aby si každý smluvní vztah **upravili**

jeho **účastníci podle svých představ**. Přitom se samozřejmě nesmí pohybovat za hranou zákona, ale v rámci dispozitivních ustanovení mají volné pole působnosti a prostor pro individualizaci svých požadavků, které se odrazí vždy ve finální podobě konkrétní smlouvy.

Smíšené

- Např. komisionářská smlouva o obstarání správy nemovitostí, výkonu dalších práv a povinností, smlouva o obstarání účetnictví.

Stranami závazkového vztahu jsou:

Věřitel a Dlužník

- **Předmětem** právního vztahu **je nějaké plnění**. Může to být věc, činnost, případně právo.
- Obsahem jsou práva a povinnosti. **Právo na plnění** se označuje jako **pohledávka, *povinnost plnit*** se označuje jako ***závazek (dluh***).
- Povinnost plnit může spočívat v povinnosti něco dát, něco konat, něco strpět nebo něčeho se zdržet.

Podle počtu stran, které závazkový vztah uzavírají

- **Dvoustranné**
- **Vícestranné** – jde o závazkové vztahy uzavírané více jak dvěma stranami k určitému účelu (např. za účelem vzniku PO nebo sdružení bez právní subjektivity.)

Podle počtu subjektů na každé straně

- **Jednoduché** – na každé straně je jeden subjekt

- **Společné** – na jedné straně nebo na obou stranách je více účastníků (více věřitelů, více dlužníků)
- **Obsah závazků**

Je různý podle slov jej řadíme do 4 skupin:

- **dát –** kupní a darovací smlouva
- **vykonat** – smlouva o dílo
- **strpět** – smlouva o věcném břemenu
- **nekonat** – smlouva o půjčce, zápůjčce (zapůjčenou věc nesmíme nikomu půjčit, apod.)
- při odstoupení od smlouvy je možné požadovat odstupné nebo storno poplatek

Smlouvu lze uzavřít:

- **a) písemně** – na listině (ale klidně i na jiném podkladu) opatřené podpisy (i emailem – § 562: *písemná forma je zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednající osoby*.) Písemně musí být vždy smlouvy, kterými se zřizuje nebo převádí, mění nebo ruší věcné právo k nemovité věci.
- **b) konkludentně** – jednáním (nastoupím do tramvaje = smlouva o přepravě, v obchodě si vezmu lahev džusu, dám prodavačce peníze a odejdu z obchodu = kupní smlouva)
- **c) mlčky** – např. kývnu hlavou, že souhlasím (nemluvím, i když se obvykle mluví)
- **d) ústně**

Vznik, změna a zánik závazkových vztahů

Závazek vzniká ***ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti***, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.

- **Smlouva**= projev vůle, dohoda alespoň 2 stran o tom, že chtějí být vázány

- **Protiprávní čin** = způsobení škody někomu, škodu musím uhradit (rozbiji byť omylem mobil, srazím někoho na lyžích a zlomím mu nohu atd.) – ne vždy se jedná o trestný čin!
- **Jiná právní skutečnost** – např. bezdůvodné obohacení (na účet mi přijdou peníze, které někdo omylem poslal, protože si spletl číslo účtu – mám povinnost je vrátit), ručení ...

Změna závazkových vztahů (může být):

- **V obsahu** (cena, množství, dodací lhůta)
- **V účastníkovi** (věřitel může postoupit pohledávku bez souhlasu dlužníka – písemně. Dluh je možné převzít jen se souhlasem věřitele, uzavírá se též písemně)

Zajištění závazkových vztahů

Závazky zajišťuje stát, jejich plnění zajišťuje prostřednictvím státních orgánů.

Používá k tomu tyto prostředky:

- **zástavní právo**
- **zadržovací právo**
- **smluvní pokuty –** sjednávají se písemně, musí být určena jejich výše a i po zaplacení této pokuty má dlužník povinnost zaplatit svůj závazek
- **ručení –** musí být písemné a ručitel se zavazuje, že uspokojí pohledávku za dlužníka, který ji nemůže zaplatit. Vrácení dluhu může pak požadovat na dlužníkovi prostřednictvím soudu.

Zánik závazku

- **Závazky zanikají** splněním nebo jiným způsobem – dohodou, uplynutím doby, smrtí jednoho nebo druhého, výpovědí, apod.

Odpovědnost za škodu

- **Škoda** znamená újmu, kterou jedna osoba (poškozený) utrpí na svém majetku, penězi ocenitelných majetkových právech, na osobnostních právech, nebo na zdraví v důsledku protiprávního jednání jiné osoby (škůdce).
- **Odpovědnost za škodu a její náhrada je upravena v občanském zákoníku, zvláštní úpravu obsahuje *zákon o obchodních korporacích* (pro oblast obchodních vztahů), zákoník práce (pro oblast pracovněprávních vztahů) a další speciální předpisy (např. zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů).**
- Obecně platí, že **každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti** (tzv. obecná odpovědnost za škodu).
- **Škůdci vzniká závazek** k náhradě způsobené škody.
- **Zákonnými podmínkami pro vznik obecné odpovědnosti za škodu** jsou:
- Vznik škody,
- Příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním škůdce a vzniklou škodou (tzv. kauzální nexus),
- Zavinění (buď úmyslné, nebo nedbalostní).

Náhrada škody (odškodnění) je možná:

- Uvedením v předešlý stav (tuto formu upřednostňuje NOZ – novinka)
- Náhradou v penězích
- Případně též jinou formou

*NOVINKA ! ! NOZ zavedl institut **„ceny obliby**"- je zohledněna nemateriální cena věcí, kterou k určitým věcem chováne. Nově totiž platí, že pokud škůdce jednal ze svévole nebo škodolibosti, bude vám hradit i cenu obliby a ta může dosáhnout závratných částek. (fotografie babičky, tužka, s kterou jsem psala maturitu atd...)*

Spoluzavinění: Cyklista, který neměl helmu, za svůj úraz také odpovídá až do výše 50 %, i když nehodu nezavinil (chodec bez reflexních prvků atd.)

Pro účely náhrady škody na majetku se rozlišují dvě složky škody:

- Skutečná škoda – představuje hodnotu, o kterou byl v důsledku protiprávního jednání škůdce zmenšen majetek poškozeného;
- Ušlý zisk – majetkový prospěch, jehož by poškozený jinak pravděpodobně dosáhl, kdyby nedošlo ke škodě.

Právo na život a zdraví jsou nejdůležitější přirozená práva člověka. Porota jim NOZ věnuje velký prostor. Poškození se již snáze než dříve mohou domoci náhrady za majetkovou a nemajetkovou újmu i za způsobené duševní útrapy.

- **U škody na zdraví** se jednorázově hradí bolestné a ztížení společenského uplatnění,
- opětovnými plněními pak ztráta na výdělku, ztráta na důchodu, náklady na výživu pozůstalým v případě usmrcení atd.
- Lze se domáhat i peněz za náklady na léčení nebo náhrady za duševní útrapy pro blízké.

Promlčení

- Promlčení = důsledek právního pravidla „Právo náleží bdělým“, kdo se o své právo po určitou dobu nestará, nemá být právem chráněn. Po čase se také zmenšují možnosti něco prokázat atd. Promlčení znamená, že právo nezaniká, ale oslabuje se jeho vymahatelnost u soudu.
- **Nárok na náhradu škody se promlčuje za dva roky** ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a kdo za ni odpovídá (tzv. ***subjektivní promlčecí lhůta***).
- Nejpozději se nárok na náhradu škody však promlčí za tři roky ode dne, kdy došlo ke škodě (tzv. ***objektivní promlčecí lhůta).***
- U škody způsobené úmyslně objektivní promlčecí lhůta činí deset let, u škody na zdraví se objektivní lhůta nepočítá, platí jen lhůta subjektivní.
- K promlčení tedy dojde uplynutím buď subjektivní, nebo objektivní lhůty, podle toho, která ze lhůt uplyne jako první.

Reklamace

- vyřízení reklamace musí být do 30 dnů, jako doklad se předkládá účtenka, ale může existovat i jiný způsob

- reklamace se podává u výrobce nebo u prodejce.
- záruční doba je nejméně 2 roky – záleží na druhu zboží

V případě vad má kupující právo na:

- **bezplatné odstranění** vady,
- **dodání nové věci** bez vad, pokud to není **nepřiměřené**,
- **odstoupit od smlouvy**, pokud to není **neúměrné**,
- pokud neuplatnil předešlé body, může požadovat **přiměřenou slevu** (i v dalších případech, například potíže spojené s reklamací).

Vady zboží

- **Právní vady** – zboží je zatíženo právem třetí osoby (kradené zboží)
- **Fyzické vady** – zjevné, skryté, odstranitelné a neodstranitelné

Smlouvy – druhy

Vyjmenujte smlouvy, které znáte:

- **Darování, koupě, dílo, pojištění, pracovní poměr, nájem, půjčka, výpůjčka, licence, úschova, zájezd, účet**
- **OZ neříká kupní smlouva atd., ale koupě – pojmenovává smlouvy dle výsledku**

Koupě

- ***Kupní smlouvou se PRODÁVAJÍCÍ zavazuje, že KUPUJÍCÍMU odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.***

- Smlouva založená na velké smluvní volnosti (na čem se strany dohodnou to platí)
- musí obsahovat **předmět a cenu (**kupní cena je ujednána dostatečně **určitě**)
- u nemovitého majetku musí být ještě **záznam do katastru nemovitosti**
- předmět koupě/prodeje: mohou jím být všechny věci, které jsou ve vlastnictví prodávajícího
- **prodávající** musí **upozornit** kupujícího **na vady** věci, o nichž ví,
- **záruční doba** běží od **odevzdání** věci **kupujícímu**.
- **Převzetím** koupené věci nabývá kupující k věci **vlastnické právo**,
- kupující má právo uplatnit právo z vady (**reklamaci**), která se vyskytne u spotřebního zboží v době **24 měsíců** od převzetí.

Náležitosti smlouvy

- Identifikace prodávajícího, kupujícího
- Předmět koupě
- Cena nebo způsob jejího stanovení
- Podpisy prodávajícího a kupujícího
- Datum

Formy smlouvy:

- **Ústní**
- **Písemná –** vždy u nemovitosti

K movitým věcem může být kupní smlouva ústní či písemná, k nemovitostem musí být vždy písemná.

U kupní smlouvy může existovat vedlejší ujednání:

Vedlejší ujednání např.:

- výhrada vlastnického práva (kupující se stane vlastníkem, až když zaplatí celou kupní

cenu)
- právo zpětné koupě (vrátí zboží do 15 dnů)
- předkupní právo
- koupě na zkoušku (pokud koupíte věc na zkoušku, kupujete ji s podmínkou, že věc ve zkušební době schválíte. U nemovitostí je zkuš. doba 1 rok.)

Spotřebitelské smlouvy

- ***Jedná se o smlouvy uzavřené na dálku, kdy pro uzavření smlouvy mohou být použity prostředky komunikace na dálku (internet, telefon apod.) a smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory(stánky, podomní prodej, předváděcí akce apod.).***
- prodávající má povinnost poskytnout spotřebiteli zákonem stanovené informace, například možnosti odstoupení od smlouvy apod.,
- spotřebitel má právo **bez důvodně odstoupit** od smlouvy ve lhůtě **14 dní od uzavření smlouvy**, **nebo od převzetí smlouvy** (u koupě), bez sankce nebo poplatku.

Dílo

- ***Smlouvou o dílo se ZHOTOVITEL zavazuje provést na svůj náklad a nebezpečí pro OBJEDNAVATELE dílo (***tzn. že splní svoji povinnost až dokončením a odevzdáním díla) ***a objednavatel se zavazuje dílo převzít a zaplatit cenu.***
- dílem se rozumí **zhotovení** věci, **údržba**, **oprava** nebo **úprava** věci, ale třeba i vypracování znaleckého posudku, projektu apod.
- **převzetím** zhotovené věci nabývá objednavatel vlastnické právo k věci,
- **forma uzavření smlouvy –** písemná i ústní
- je-li cena určena pevnou částkou, odkazem, rozpočtem, **nemůže** ani jedna strana žádat o **změnu ceny** (neplatí pro odhad),
- objednavatel má **smluvní** právo na **záruku kvality** (obdobné ujednání jako u kupní smlouvy),
- objednatel může bez zbytečného odkladu **odstoupit od smlouvy**, požaduje-li zhotovitel **zvýšení** o více než **10 %** ceny podle rozpočtu.
- Dílo musí být provedeno řádně (musí například odpovídat technickým normám jsou-li stanoveny) a včas. Lhůta se pak řídí smlouvou a nebyla-li ve smlouvě sjednána, má být dílo zhotoveno bez zbytečného odkladu a ve lhůtě přiměřené povaze a charakteru díla.

- Po dokončeni díla je objednatel povinen je převzít a zaplatit cenu díla.
- Jestliže předané dílo vykazuje vady, odpovídá za ně zhotovitel a to jak za vady, které má věc v době předání díla, tak i za vady, které se vyskytnou v záruční době.
- Objednatel může odstoupit od smlouvy v případě, že dílo nebylo provedeno včas či řádně a zhotovitel neučinil nápravu v poskytnuté přiměřené době.

Nájem

- Nájemní smlouva je jednou z nejrozšířenějších smluv.
- OZ upravuje nájemní smlouvu a její konkrétní případy – nájem bytu, podnájem bytu, nájem a podnájem nebytových prostor, nájem obytných místností určených k trvalému bydlení, podnikatelský nájem movitých věcí.
- Principem nájemní smlouvy je přenechání práva užívání věci konkrétně určené na dobu určitou či neurčitou a za úplatu.
- Subjekty tohoto vztahu jsou **pronajímatel a nájemce**.

Podnájem – nájemník s vědomím vlastníka umožní užívání bytu nebo jeho části jiné osobě.

Nebytové prostory – prostory, které nejsou určeny k trvalému bydlení

Podnikatelský – nájem věcí movitých – pronajímatel tím, že přenechává věci do nájmu vykonává prakticky podnikatelskou činnost. Jedná se např. o půjčovny aut, kol, videokazet apod.

Obytné místnosti – jsou penziony, ubytovny, svobodárny apod.

Nájem bytu je chráněn, vzniká písemnou formou a zaniká buď dohodou anebo výpovědí.

- U obojího je ze zákona požadována písemná forma.
- Pronajímatel bytu může nájem bytu vypovědět s přivolením soudu a to pouze z důvodů taxativně uvedených v OBČZ v § 711
- nájemce neplatí dlouhodobě nájem
- nájemce hrubě porušuje dobré mravy v rámci občanského soužití
- nájemce se v bytě bez vážných důvodů nezdržuje

Směna

Touto smlouvou si účastníci vyměňují věc za věc.

- Předmětem směny jsou věci movité i nemovité, kdy u věcích nemovitých musí být jako u smlouvy kupní písemná forma, u věcí movitých postačuje forma ústní.
- Každý účastník je kupujícím i prodávajícím zároveň.

Darování

Darovací smlouvou dárce bezplatně přenechává věc obdarovanému a obdarovaný s tím projevuje souhlas.

- Na rozdíl od smlouvy kupní jde o bezplatné přenechání věci.
- Převod vlastnických práv k darovaným věcem je stejný jako u kupní slouvy – tzn. u movité věci převzetím a u nemovité věci vkladem do katastru nemovitosti.
- Aby darovací smlouva vznikla, je třeba souhlasu obou stran – tzn. že i obdarovaný musí se smlouvou projevit souhlas – musí dar přijmout.
- Tato smlouva může byt uzavřena ústně, písemně i konkludentně – (např. kývnutí hlavou, potřesení rukou, nevyjádření protestu, mlčky)
- U nemovitosti musí být smlouva samozřejmě písemná.
- Dárce se může za určitých podmínek domáhat vrácení daru – je to tehdy, když se obdarovaný chová k dárci nebo členům jeho rodiny způsobem, který hrubě porušuje dobré mravy – odmítl potřebnou pomoc ve stáří, dopouští se hrubého fyzického či psychického násilí na dárci či na členech jeho rodiny apod.
- Dárce je povinen při odevzdáni daru obdarovaného upozornit na vady věci o kterých ví.

Půjčka

- **Půjčka** může být peněžitá nebo nepeněžitá (věcná). Při půjčce peněžité se může věřitel s dlužníkem dohodnout na výši **úroků**, při půjčce věcné lze ujednat místo úroků vrácení přiměřeného většího množství půjčené věci téhož druhu. Při půjčení většího obnosu

peněz nebo věcné půjčce větší hodnoty je vhodné sepsat smlouvu o půjčce (dlužní úpis), a to i mezi přáteli a příbuznými. Předejde se tak různým nedorozuměním.
- Věřitel přenechává dlužníkovi věc určenou podle druhu a dlužník se zavazuje vrátit věc stejného druhu, ale jinou – např. půjčím si 10.000,- Kč a vrátím 10.000,- Kč, ale nejde o původní totožné peníze.
- Půjčkou prakticky přechází na dlužníka vlastnictví. Půjčka může být úplatná i bezúplatná. Dlužník je povinen splatit půjčku ve lhůtou stanovené době (buď počtem dní nebo do stanoveného data).
- Věřitel je povinen přijmout i částečné plnění např. ve dvou splátkách, vyjma případů, kdy si účastníci ve smlouvě dohodli, že půjčka bude vrácena najednou.
- Věřitel není povinen přijmout plnění, pokud by toto bylo pro něho naprosto neefektivní a odporovalo povaze věci např. splácení 20.000,– Kč po 20 korunách.

Výpůjčka

- Při výpůjčce vznikne vypůjčiteli právo vypůjčenou věc po dohodnutou dobu **bezplatně** používat. Není-li dohodnuto jinak, nesmí vypůjčitel přenechat vypůjčenou věc k užívání jiné osobě. Také o výpůjčce (zejména cennější věci) se doporučuje uzavřít smlouvu o výpůjčce.
- Půjčitel se zavazuje předat nebo přenechat věc movitou či nemovitou vypůjčiteli k bezplatnému, zpravidla dočasnému užívání a vypůjčitel se zavazuje tuto věc vrátit.
- Rozdíl mezi půjčkou a výpůjčkou je v tom, že u výpůjčky se vrací vždy stejná věc – např. půjčím někomu své auto = musí mi vrátit to samé auto. U výpůjčky je stanovená doba vrácení, bezúplatná (**např. výpůjčka knihy v knihovně, výpůjčka vzácného obrazu na výstavu atd.)**

Poznámka:

Věc určená druhem: peníze, stavební materiál, ovoce, obilí …

- Pokud půjčíte peníze, neočekáváte, že vám bude vrácena tatáž bankovka (s identickým sériovým číslem). Rovněž pokud někomu půjčíte fůru písku, půjčka bude splacena, pokud vám vrátí stejné množství písku, nikoli fyzicky ten, který jste mu půjčili.
- Individuálně určenou věcí je např. auto, umělecké dílo, rodinné šperky ..
- Pokud půjčíte někomu auto, předpokládáte, že vám vrátí totéž auto, a ještě ve stavu, v jakém bylo při výpůjčce, nikoli hromadu šrotu.